

MŽE A HYDRONYMA JEJÍHO POVODÍ VE SVĚTLE ETYMOLOGIE

VÁCLAV BLAŽEK

ABSTRACT

River *Mže* and hydronyms in its catchment area in the light of etymology

In the article the name of the West Bohemian river *Mže* and its tributaries are analyzed in etymological perspective. In the first plan their Slavic etymologies are analyzed. In the second plan, possibilities of their pre-Slavic origin are verified. In the case of the hydronyms *Mže* and *Úhlava* their Germanic and Celtic etymologies are discussed, while the names of other tributaries are of Slavic origin. Finally the process of replacement of the hydronymic nomenclature during changes of dominant languages is generalized in the typological perspective.

Keywords: hydronym; Slavic; Germanic; Celtic; Old European; Indo-European

Předkládaný příspěvek se zaměřuje zejména na dvě česká hydronyma, *Mže* a *Úhlava*. Obě řeky nesoucí analyzovaná jména jsou spojeny s Plzeňskou páneví, první z ní vytéká, druhá ji napájí. Vedle tzv. staré sídelní oblasti, kterou představuje okolí toku Labe a dolní Vltavy, a povodí Ohře, se Plzeňská pánev řadí k dlouhodobě trvale osídleným regionům Čech. V závěru jsou analyzována jména dalších toků z povodí *Mže*/Berounky.

1. *Mže* (Berounka)

Levý přítok Vltavy, ústí proti Modřanům; délka 246 km, povodí 10690 km².

1.1 Dokumentace

Poprvé se o řece *Mži* dovídáme v *Kosmově kronice*, nejprve v její bájně části: *super ripam fluminis Mse* (varianty A_2^b *Mzye*; C_1^a *Mzie*; C_2^b *Msse*; A_4 *Alsa*), nad břehem řeky *Mže*... *prerupte rupis in culmine iuxta fluvium Msam*, na vrcholu strmé skály u řeky *Mže* (I, 4) s variantami A_2^b *Mzye*; A_4 *Osam*; *infra terminos fluminis Msa*, v podkrají řeky *Mže* (I, 10); k r. 981: *in montem Osseca iuxta flumen Msa*, na hoře, jež slove Oseka, při řece *Mži* (I, 27); k r. 1109: *in silva iuxta fluvium Msam*, v lese u řeky *Mže* (III, 34).

1.2 Etymologie

1.2.1 Jméno tradičně bývá odvozováno z psl. **Mbža*. Obdobné hydronymum je známo např. ze Slovinska, kde teče řeka *Meža*, nebo z východní Ukrajiny, kde *Mža* je přítok Severního Donce. Ukr. *mža* znamená ‚mžení, mrhnutí, mžýty = č. *mžít* (Vasmer II, 131). Obdobně lze vysvětlit jméno německé řeky *Regen*, tj. ‚déšť‘ (Schwarz 1931, 77; autor překvapivě dává přednost vysvětlení českého hydronyma z nanejvýš hypotetické keltské formy **Mosa*).

1.2.2 Může však jít o slovanskou reinterpretaci keltského či dokonce staroevropského hydronyma *Amisia*, dnes *Ems* (Krahe 1964, 43), česky *Emže*, za předpokladu eliminace počátečního vokálu. Takový proces při adaptaci před slovanských hydronym do slovanských jazyků známe. Příkladem budiž slovinská *Soča* oproti italskému *Isonzo*, vše z hydronyma *Aesontius*, epigraficky doloženého z Aquileie (viz Krahe 1950, 223, 1964, 56; Bichlmeier a Zimmer 2022, 130, § 75). Hypotetické předgermánské východisko *Amisia* by se v raném západogermánském prostředí změnilo na **Amizjō*. Při adaptaci do západní slovanštiny konce 6. st. či počátku 7. st. můžeme očekávat podobu **omvzja*. Ve vývoji do rané češtiny lze připustit odpadnutí počáteční nepřízvučné slabiky, která by byla vyslovována jako *o-*, mohla tedy být též metaanalyzována a reinterpretována jako předložka *o*. Za pozornost stojí i rukopisné varianty *Osam* a *Alsae* z rkp. *A₄* (viz výše), které jako kdyby ještě počáteční vokál zachovávaly.

1.2.2.1 Pohledme nyní na dokumentaci hypotetické předlohy v podobě *Amisia*.

Hydronymum *Emže* je už od nejstarších zápisů doloženo v několika variantách:

Amasias [Strabón: *Geographika* 7.1.3; 18 po Kr.];

Amissis [Mela: *De chorographia* 3.3.30; 44 po Kr.; Plinius: *Historia naturalis* 4.100; 77 po Kr.];

Amisia [Tacitus: *Annales* 1.60; 116 po Kr.];

Amisios [Ptolemaios: *Geographia* 2.10.1; c. 150 po Kr.];

Emisa [Adam z Brém: *Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum* 1.2.; 1081/1085*].

1.2.2.2 Vedle pojmenování této relativně mohutné řeky (délka 371 km; povodí 17 934 km²) je na území Německa rozšířeno více hydronym, jež mohou být rekonstruována v podobě **Amisa*. Vesměs se vztahují k menším řekám (podrobnější dokumentaci viz Greule 2014, 126–27):

Ems(-Bach) (795 *fluuium Hemisa*; 805 *fluminis ... Emisa*; Hesensko) → Lahn → Rhein/Rýn;

Emse (1103 *in Emisam, decursum ... Emisae*; Tübingen/Duryňsko) → Hörsel → Werra → Weser/Vezera;

Ems (1401 *Eymese*; Hesensko) → Eder → Fulda → Weser/Vezera.

1.2.2.3 Na území Francie se vyskytuje hydronymum (*A*)*masse* bez starších dokladů. Vztahuje se ke dvěma přítokům Garonny a po jednom přítoku řeky Vert a Loiry (Dauzat et al. 1982, 64). Výchozí podobu lze rekonstruovat jako **Amasia*, srov. hydronymum *Leyse*, v 11. st. zaznamenané jako *Lisia* (Dauzat et al. 1982, 59–60).

1.2.3 Kolísání typu *Amisia* oproti **Amisa* má obdobu u řady dalších hydronym Západní Evropy:

Varisia : *Varisa*; *Karisia-* : *Karisa*; *Armisia* : *Armisa* (Krahe 1964, 40, 72; 15, 59, 64; 46, 70).

1.2.4 Etymologii hydronyma nastínil již Pokorný (1940, 108–109) a po něm Krahe (1953, 52–53; 1964, 42), a to od ie. kořene (v brugmannovské rekonstrukci) **am-¹*, pro jehož rekonstrukci nachází oporu v následujících apelativech:

alb. *amë*, pl. *ama* ‚pramen; koryto řeky‘;

ř. ἄμαρη ‚kanál, výkop‘ (Il. 21.259);

het. *amiyara*- c. ‚příkop, strouha, kanál‘.

Watkins (1959, 18–20) přidal keltský slovesný kořen **am-*, který pokračuje ve staroirském prefigovaném slovese *ind-aim*, později též *adh-aim* ‚myje (si ruce a nohy)‘ < **and-am-(i)e/o-*. V britonských jazycích se jako příbuzný rýsuje velšský jmenný derivát *enneint* m./f. ‚koupeľ, který může odrážet kelt. **and-antño-s/-m* m./n., popř. **and-antñü* < **am-tiHon-* (Schumacher 2004, 195).

Watkins (1959, 19) sem přiřadil i véd. *ámatra-* n. ‚nádobá, miska k pití‘; arm. *aman* ‚nádobá‘ a ř. ἄμη ‚vědro, džber‘.

1.2.4.1 Na základě forem *Ami(s)is* a *Amisia* Greule (2014, 126) předpokládal germánské východisko v podobě nom. **Amisi*, gen. **Amisjōs* f. Bichlmeier (2016, 26) jeho rekonstrukci upřesnil do podoby pozdní pgerm. **Amisi*, gen. **Amiz(i)jōz* < rané pgerm. **Amisī*, gen. **Amis(i)jōs* < **h₂emH-é/ís-ih₂*, gen. **-iéh₂-s*. V případě hydronyma *Amisa* Bichlmeier (2016, 28; srov. též Bichlmeier a Zimmer 2022, 54) zvažuje buď keltské východisko **ama-/e/o/iso/ā-*, odvoditelné z ie. **h₂m̥H-é/ís-* + **-o/eh₂-*, nebo západogermánskou praformu **amisō-*, odvoditelnou z ie. **h₂emH-é/ís-* + **-o/eh₂-*. Varianta sufixu **-is-* připouští, že šlo o komparativ, alternativa **-es-* by představovala *s*-kmen. V obou alternativách následovalo rozšíření o tematický vokál, který alternuje s **-eh₂-*, primárně ukazatelem kolektiva, později též ukazatelem feminin.

Pragermánské paradigma **Amisī*, gen. **Amiz(i)jōz*, jež se zřejmě vyrovnalo do podobu **Amis(i)jō/*Amiz(i)jō*, implikuje otázku, zda ve formě se **z*, jež vzniká v pretonické pozici v souladu s Vernerovým zákonem, nenastane rotacismus **z > r* typický pro západní (i severní) germánské jazyky. Klíčové je datování této změny. Pro diagnostické účely mohou posloužit západogermánská jména *Hildigar / Hildiger* (pgerm. **Held(i)ja-gaizaz* ‚bojové kopí‘²) a *(H)radigĕr* (**Hrad(i)ja-gaizaz* ‚rychlé kopí‘³). Forma *Hildigar* patří biskupu ze Sens, jenž svou funkci zastával v letech 631–639 (Förstemann 1900, cc. 827–828). Varianta *Hildiger* je doložena poprvé epigraficky na náhrobku v tuniské lokalitě Ammaedara, dnes Haïdra, z přelomu 5. a 6. století: **(H)ic in | pace | Hildiger | positus** (AS 1975[1978], 251, n. 894; Mees 2020, 57: Suebian name). V polovině 6. stol. cituje jméno Ἰλδίγερ Prokopios z Kaisareie [*De bellis*, Liber VI = *De bello Gothico*, Liber II, 7.15; 8.16; 9.13; 9.14; 11.4,8,21,22]. Patřilo zeti Antoniny (495–565+), manželky Justiniána generála Belisara. Také druhé jméno, *(H)radigĕr*, zaznamenal Prokopios z Kai-

¹ V laryngalistické rekonstrukci **h₂emH-* ‚lít, rozlít, vylít; zalévat‘ (Kümmel, LIV² 265), kde by přítomnost laryngály mělo potvrzovat arménské sloveso *amanam* ‚naplňuji, nalévám‘ < **h₂m̥-n/né-H-* (srov. Klingenschmitt 1982, 119). Zde je třeba souhlasit s Bichlmeierem (2016, 28), že kořen **h₂emH-* ‚lít‘ apod. je třeba oddělit od zvukové blízkého kořene **h₂emh₃-* ‚dotknout se, uchopit; tísnit, trápit, utlačovat‘ (Kümmel LIV² 265–66) pro sémantickou neslučitelnost.

² Toporova (1996, 17): srov. vizigót. *Ildi-gisus*; stsev. *Hildi-geirr*; stsas. *Hildi-gēr*; sthn. *Hildi-gār*, kde první složkou je pgerm. **heldijō* ‚boj‘ > stsev. *hildr* ‚boj‘, stang. *hild* ‚válka, boj‘, stsas. *hild(i)*, sthn. dat. sg. *hiltiu* ‚boj‘, a druhá pgerm. **gaizaz* ‚kopí‘ > stsev. *geirr*, stang. *gār*, stsas., sthn. *gēr* (Toporova 1996, 12–13; EWAhd IV, cc. 1011–1012; 168–170).

³ Schönfeld (1911, 183): pgerm. **hრაბ(n)-* > stsev. *hraðr* ‚rychlý‘, stang. *hræð* & *(h)ræd* ‚rychlý, bystrý, chytrý‘, sthn. *(h)rad* ‚rychlý‘ (EWAhd VII, cc. 125–27).

sareie. Patřilo synovi Hermegisla, králi západogermánského kmene Varnů. Prokopios [*De bello Gothico*, Liber II, 20] zachytil pozoruhodné množství variant jména: Ῥαδιγῆρ & Ῥαδιγερ, ak. Ῥαδιγερὰ & Ῥαδιγερὰ, vedle nom. Ῥαδιγῆς, ale také Ῥαδισις (Schönfeld 1911, 183; Förstemann 1900, c. 1212). Zde je třeba dodat, že druhá složka obou osobních jmen nemusí být ztotožněna pouze s pgerm. *gaizaz ‚kopí‘. Ve hře je i pgerm. adjektivum *geraz, jež je známo např. ze sthn. ger ‚toužící, žádostivý‘, stsev. gerr ‚žádostivý, dychtivý, lačný‘ (EWAhd IV, cc. 166–67). Pokud bychom upřednostnili tuto alternativu, obě složená jména bychom museli modifikovat na *Held(i)ja-geraz ‚žádostivý boje‘ a *Hrad(i)ja-geraz ‚toužící po rychlosti‘, což je z hlediska pragermánské antroponymie stejně akceptovatelné jako tradiční interpretace ‚kopím‘. V takovém případě však padá významný argument pro datování rotacismu před rok 500 po Kr.

Jiným příkladem brzkého západogermánského rotacismu, který Mees (2020, 59) cituje, má být franské jméno *Arintheus* z konce 4. stol., které zaznamenal Ammianus Marcellinus [*Rerum gestarum* 15.4.10, 26.8.4, 27.5.7], pokud by složka *arin-* představovala pgerm. *azina- ‚ohniště‘. To poprvé navrhl Much (1914–15, 219) ve své recenzi Schönfelda (1911) a podrobně rozvíjí Wagner (1985, 247, 255). Vychází z pgerm. *azina- > strun. (By; Norsko) ak. sg. *azina* (Looijenga 1997, 341; Antonsen 1975, 80, n. 111: 500–550 př. Kr.), stsev. *arinn* ‚ohniště; plošina‘, stšvéd. *aren*, *ærin* ‚kámen z ohniště‘; sthn. *erin* ‚podlaha; oltář‘ (EWAhd II, cc. 1132–35). Pokud by jméno *Arintheus* odráželo pgerm. složeninu *azina-*þegwaz*, ta by pak nesla smysluplný význam ‚sluha {střežící} ohniště‘. Ale ve hře je celá řada dalších západo- a severogermánských osobních jmen s první složkou *Arin-* (srov. Thöny 2013, 198), pro která je interpretace ‚ohniště‘ nepravděpodobná, ale nabízí se význam ‚orel‘ (gót. nom. pl. *arans*; stsev. *ari*, nom. pl. *arar*, vedle *orn*, nom. pl. *ernir*, ak. pl. *ornu*; stang. *earn*, gen. sg. *earnes*, nom. pl. *earnas*; sthn. *aro*, gen. sg. *arin*, vedle *arn*, nom. pl. *erni*; dále f. *arin*, gen. sg. *arinne* ‚orlice‘ – viz Thöny 197–198), který v antroponymice patří k nejoblíbenějším:

Arinbald (Förstemann 1900, c. 138) – je obtížné interpretovat jméno jako ‚odvážné ohniště‘, ale ‚smělý orel‘ či ‚orlí odvaha‘ jsou naprosto přijatelné motivace.

Bavorské *Arindrud* f. (St. Peter u Salzburgu; 8. stol.), ‚síla orla či orlice‘, srov. stang. *þrýþ* ‚síla, moc‘, stsev. *þrúþ* id. < *þrūþi- (Kroonen 2013, 548).

Stsev. *Arinbjorn*, zjevně ‚orlí medvěd‘, zatímco interpretace ‚ohniště-medvěd‘ je nesmyslná.

V této perspektivě lze vysvětlit i jméno *Arintheus* jako ‚orel {je můj} sluha‘.

Můžeme tedy konstatovat, že onomastické příklady, které mají svědčit o proběhnutí rotacismu před r. 500 po Kr., nejsou jednoznačné, naopak dovolují alternativní a pravděpodobnější interpretace. Přijatelným diagnostickým nástrojem by pak zůstalo pouze jméno biskupa ze Sens *Hildigar* ze 7. stol., jež může odrážet skutečně spíše pgerm. *Held(i)ja-gaizaz ‚bojové kopí‘ než *Held(i)ja-geraz ‚žádostivý boje‘.

Cenné je též svědectví runových nápisů, v nichž dochází k záměně hlásek *z* a *r*:

V nápisu z Weingarten I, Bádensko-Württembersko, datovaném do let 585–610 čteme osobní jméno ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ *alirguþ* (Düwel, Nedoma, Oehrl 2020, ccxv) nebo ᚱᚱᚱᚱᚱᚱ *aerguþ* (Looijenga 2003, 262–263, n. 48), kde první složka odráží pgerm. *alizō(n) ‚olše‘ nebo *aizō ‚čest‘. V obou případech již grafém ᚱ *r* nahradil staré ᚱ *z*.

V nápisu z Istaby, Švédsko, datovaném kolem r. 625 (Düwel 2008, 43), čteme slovo ᚱᚱᚱᚱ ᚱ *Afatz*, kde na místo pgerm. *r* figuruje z zjevně proto, že v době zhotovení nápisu byl grafém ᚱ již vyslovován jako *r*.

S chronologií rotacismu posunutou pro západogermánský prostor na přelom 6. a 7. stol. pak není problém přijmout adaptaci západogermánského hydronyma **Ami-z(i)jō* do podoby pozdněslovanského *(*O*)*mъzja* během 6. století, kdy se v české kotlině usazují první Slované. Nepřímé svědectví podporující tento závěr nabízí další české hydronymum, *Jizera*. Už Ernst Schwarz (1931, 20) upozornil na znělé -z- ve jménu této řeky (poprvé 1297: *Gizera*), které prozrazuje, že hydronymum bylo Slovy adaptováno z lokálních západogermánských kmenových dialektů, kde proběhla změna *-s- > *-z- v souladu s Vernerovým zákonem. Ke kontaktu však muselo dojít dříve, než se v západogermánských dialektech Střední Evropy projevil rotacismus (Blažek 2000, 19; Bichlmeier 2012, 35). Archeologové Waldhauser a Košnar (1997, 106) potvrzují slovanskou archeologickou stopu v povodí Jizery ještě před polovinou 6. století.

1.2.4.2 Můžeme tedy konstatovat, že západoevropské hydronymum *Amisia* a české hydronymum *Mže* mohou mít týž původ. Lze uvažovat o staroevropském horizontu, tedy nejstarší vrstvě indoevropských hydronym v Západní a Střední Evropě. Pro keltický původ hovoří zdrojové sloveso s explicitní hydronymickou sémantikou i derivační sufix *-*isio*-/*-*isiā*, který znám z mnoha galských vlastních jmen: *Agisius*, *Albisius*, *Alisios*, *Alisia*, *Atisios*, *Belgisius*, *Belisia*, *Carisius*, *Catisius*, *Dunisia*, *Elvisius*, *Gatisius*, *Mimisius*, *Molisius*, *Nivisium*, *Numisius*, *Onumisius*, *Parisii* (pl.), *Talisius*, *Tarvisius*, *Volisio* etc., vedle apelativ jako *cervisia* ‚pivo‘, galat. *τριμαρκισία* ‚trojspřeží‘ (Holder II, cc. 78–79). Ke slovanským obyvatelům Čech se však hydronymum mohlo dostat pouze germánským prostřednictvím.

2. Úhlava

Délka 108,5 km, povodí 919,4 km², pramení v Železnorudské hornatině, ústí zprava do Radbuzy v Plzni.

2.1 Dokumentace

Poprvé je hydronymum doloženo r. 1341 v podobě *Aglauia* a 1347 *Auglauia* (Schwarz 1931, 29). Forma *Auglauia* je patrně chybným zápisem pro **Anglauia*. Nasálu v první slabice potvrzuje i paralelní německý název řeky *Angel* (Greule 2014, 37).

2.2 Etymologie

2.2.1 Ve slovanském prostoru najdeme obdobná hydronyma např. na Ukrajině a v Polsku:

Ugolъ → Dněpr... staroruský název řeky, která byla v Ipatjevském letopise nazvána k r. 1183 *Jerelъ*,⁴ což by měla být adaptace turkického **äirili*, srov. kirg., alt. *airy* ‚gabelförmiger Zweig, Spaltung, Winkel‘, *airyly* ‚winkelig‘ (Radloff I, 661). Dnes je hydronymum reinterpretované do podoby *Orel* (Vasmer II, 276);

Úhlja → *Uborť* → *Prypjať* → Dněpr;

⁴ *Jerelъ*, jehože *Rusъ zovutъ Ugolъ*.

Uhlenýca → Noryn → Už → Prypjat' → Dněpr (SHU 400);

Węglówka → Bojanicka Woda → Piława → Gwda → Noteć → Warta → Odra;

Węglówka → Nysa Kłodzka → Odra;

Węglówka → Kasinianka → Raba → Wisła (viz Brückner 1933, 182).

Jejich zdrojem je psl. substantivum **ogǫlǫ* ‚úhel‘, jež je doloženo ve všech slovanských jazycích s výjimkou polabštiny: stsl. *ogǫlǫ* ‚úhel, kout‘, bulh. *ǫgǫl*, mak. *agol*, dial. *jagol*, sch. *űgao*, sln. (v) *őgel*, *vogál*, slk. *uhol*, č. *úhel* id., hluž. *nuh(e)l*, dluz. *nugeł* ‚úhel‘, pol. *węgieł* ‚roh domu, nároží‘, kaš. *wągło* ‚způsob spojení dvou stěn při stavbě domu‘, brus. *vúhal*, dial. (v) *úhól*, ukr. (v) *úhól*, rus. *úgol* ‚úhel, kout, roh domu‘ (Šarapatková a Erhart, ESJS 10, 617).

Derivační sufix *-ava zformoval řadu slovanských hydronym, např. *Gręzawa*, *Grzęzawa*, *Kaława*, *Nakława*, *Piława*, *Wirawa*, *Ilawa*, vedle *Ilava*, *Jilava*, a dále např. *Týnava*, *Vodava* aj. (Udolph 1979, 555–558). Neomezoval se však jen na hydronyma, o čemž svědčí např. oronymum *Šumava* (srov. sch. *šuma* ‚hustý porost, les‘ – viz Lutterer, Majtán a Šrámek 1982, 298) nebo jméno obce *Modrava* aj.

Lze tedy konstatovat, že i hydronymum *Úhlava* má transparentní slovanskou etymologii, vedoucí k interpretaci ‚řeka charakteristická svými ohyby‘.

2.2.2 Schwarz (1931, 30) předložil alternativní germánskou etymologii hydronyma, když jej promítl do pragermánské složeniny **angula-ahwō* ‚řeka s ohyby‘, srov. stsev. *ongull* ‚úhel, hák, háček‘, stang. *angul*, *angel*, *ongel* ‚hák, háček‘, středn. *angel* ‚osten, žihadlo; pant‘, sthn. *angul* ‚rybářský prut, hrot, hák, háček; pant‘ (Kroonen 2013, 28; EWAhd I, cc. 252–255), zatímco druhá složka **ahwō* f. se rekonstruuje na základě gót. *ahva* ‚ποταμός‘, tj. ‚tekoucí masa vody, řeka‘, stsev. *á* ‚řeka‘, stang. *éa* ‚tekoucí voda, proud‘, stfrís. *ā*, *ē* id., stsas. *aha* id., sthn. *aha* id. (Kroonen 2013, 7; EWAhd I, cc. 99–103).

Také pragermánský slovní kmen **angula-* s primárním významem ‚ohyb‘ inspiroval k pojmenování řady vodních toků (Greule 2014, 37):

Angel (11. stol. *Angela*) → *Werse* → *Ems* (Severní Porýní-Vestfálsko);

Angelbach (1283 *rivus Andelahe* = **Angelahe*? → *Leimbach*, variantně *Gauangelbach* (768, 770 *Anglachgowe*; 769/770 *Engelagowe*) → *Leimbach*, variantně *Waldangelbach* → *Rhein* (Baden-Württemberg).

Lze konstatovat, že forma *Anglach-* v trojčlenné složenině *Anglachgowe*, popř. též emendace **Angelahe* za *Andelahe*, mohou odrážet tutéž pragermánskou formaci **angula+ahwō* ‚řeka s ohyby‘, jakou Schwarz předpokládal pro české hydronymum *Úhlava* / **Anglauia*.

2.2.3 Ve hře však není pouze slovanský nebo germánský původ západočeského hydronyma. Anonymní „Geograf z Ravenny“ [4.40] kolem roku 700 lokalizoval na západ Francie hydronymum *Angulis*.⁵ Editoři tohoto geografického pojednání navrhli identifikaci se současnými toky *Anglin*⁶ či *Angolin*⁷ (*hodie Angolin vel Anglin* – viz *Ravennatis anonymi cosmographia*, p. 298; Holder I, c. 154).

⁵ *Per quam Guasconiam transeunt plurima flumina, inter cetera quae dicuntur, id est Ligeris, qui dividit inter Gallias et ipsam Aquitaniam; item fluvius Cares, Angulis, Alere, Icara, Crosa, Vicenna, Bicara, Dronona, Ulta, Garruna, ex quibus aliquanti funduntur in Oceano.*

⁶ Řeka Anglin, 91,3 km dlouhá, je pravým přítokem řeky Gartempe (→ Creuse → Vienne → Loire), do níž se vlévá u obce Angles-sur-l'Anglin. Pramení u obce Azerables v departmentu Creuse a dále protéká departmenty Indre a Vienne v západo-centrální Francii.

⁷ Přítok řeky Indre → Loire.

Hypoteticky by hydronymum *Angulis* mohlo být adaptací lat. *angulus* ‚úhel, roh, kout‘ nebo nedoloženého franského ekvivalentu sthn. *angul*, ale pro ostatní hydronyma, kterých autor vyjmenoval vedle *Angulis* devět, těžko lze hledat franský nebo latinský původ. Ve hře je též keltská etymologie hydronyma *Angulis* opírající se o velš. *angell*, pl. *engyll*, *anghelled*, *anghellau*, ‚končetina, noha, paže, rameno, ruka‘ (GPC). Pak by *Angulis* mohlo představovat latinizovaný galský protějšek velšského slova s hydronymickým významem ‚(říční) rameno‘. Mimo keltský prostor se nabízí jako etymologický ekvivalent véd. *aṅgʷri-* (Vāyasaneji Saṁhitā) ‚noha; kořen stromu‘ (EWAI I, 49–50; MW 8).

3. Závěr

3.1 Obě hydronyma, *Mže* i *Úhlava*, mají na první pohled solidní slovanské etymologie, které se mohou opřít o obdobná slovanská říční jména. Detailnější pohled v kontextu evropské hydronymie dovoluje však uvažovat o tom, že jim předcházela starší, před-slovanská, v těchto dvou konkrétních případech západogermánská říční jména, která byla adaptována na principu (kvazi)homonymie: **Amizjō* → **(O)mbzja* > *Mže* a **Angula-ahwō* → **Qgvlava* > *Úhlava*. Germánským předloham však mohly předcházet ještě starší keltské, popř. staroevropské vzory. V případě *Úhlavy* hraje vedle homonymie významnou roli i synonymie. Tento typ adaptace toponym při výměně jazyků na daném území bychom mohli nazvat ideálním. Ač jde o jev spíše vzácný, můžeme jej pravděpodobně identifikovat též u hlavního toku jižních a středních Čech, Vltavy. Toto hydronymum je ve slovanské perspektivě zcela nesrozumitelné a jeho germánská etymologie bývá všeobecně přijímána (srov. Lutterer, Majtán a Šrámek 1982, 332–333). Druhou složku by mělo představovat pgerm. **ahwō* ‚tekoucí voda, proud, řeka‘ (viz výše), zatímco v první komponentě bývá identifikováno germánské adj. **welpja-* ‚divoký, neobdělaný, nezkroutný‘ > gót. *wilpeis*, stsev. *villr*, stang. *wild*, stfrís. *wilde*, stsas. *wild*, sthn. *wildi* id., vedoucí k pravděpodobné interpretaci říčního jména ‚divoká řeka‘. Nicméně, keltský lexikon disponuje slovem příbuzným, které je nejen podobné, ale má i týž význam: střvelš. *gwyllt* ‚divoký, korn. *gwyls* id., sbret. *gueld* gl. ‚indomitus‘ < pkelt. **ueltjo-*, odráží tedy stejnou formaci jako pgerm. **welpja-*⁸ (Kroonen 2013, 579), zatímco stfrír. *geilt* ‚šílený, bláznivý; uprchlík z bitvy zasažený panickým strachem‘ představuje britonskou přejímku (srov. Pokorný 1959, 1139–1140). K dispozici je i galský protějšek, který zaznamenal církevní historik Beda Ctihodný [*Historia ecclesiastica gentis Anglorum* 5.11]:

Donavit autem ei Pippin locum cathedrae episcopalis, in castello suo inlustri, quod antiquo gentium illarum verbo Viltaburg, id est oppidum Viltorum, lingua autem Gallica Traiectum (= Wiltenburg u Utrechtu) vocatur.

Jako sídlo biskupského stolce daroval Pipin Willibrordovi místo ve své proslavené pevnosti, která se starým jazykem oněch národů nazývá *Wiltaburg*, to znamená ‚Pevnost Wiltů‘, galsky pak *Traiectum*. (Přeložil Jaromír Kincl.)

⁸ Západogermánské jazyky znají též substantivum, jež je s-kmenem (následným rotacismem změněným na -r-): stang. *wildor* ‚divoké zvíře, lovná zvěř‘, sthn. *wild*, pl. *wildir* < **welp-az-/ez-* (srov. Kluge a Seebold 2011, 988).

Holder (III, cc. 319–320) z Bedovy geografické informace odvodil jméno lokálního galského kmene *Vilti* (pl.) a srovnal je s britonskými formami znamenajícími ‚divoký‘.

Můžeme tedy vyslovit slibnou hypotézu, že germánskému pojmenování ústřední české řeky předcházelo pojmenování keltské, které použilo etymologicky totožný slovní kmen, čili i zde došlo k ideálnímu spojení homonymie a synonymie.

3.2 I na základě nevelkého hydronymického materiálu, který nabízejí České země, lze vytvořit typologickou klasifikaci toponymických adaptací, k nimž docházelo a dochází při změně dominantního jazyka na daném teritoriu.

(1) Nové jméno etymologicky odpovídá jménu starému, tj. zachovává se homonymie i synonymie. Příkladem budiž *Úhlava* a pravděpodobně i *Vltava*, jejíž germánské jméno mohlo mít etymologicky identický keltský předobraz.

(2) Nové jméno svou zvukovou podobou navazuje na staré jméno na principu homonymie, ač významy se rozcházejí. Pak dochází k reinterpetaci, jak ji předpokládáme při hypotetické transformaci od hydronyma *Amisia* k hydronymu *Mže* (§ 1.2.1 + 1.2.2). Stejnou motivaci má i německá podoba hydronyma *Mže*, *Mies*, opírající se o střhn. *mies* ‚mech‘ (Greule 2014, 349–350).

(3) Nové jméno je kalkem jména starého. Zachován je význam (synonymie), ač nový jazyk použije zcela vlastní formu. Příkladem budiž staroruské hydronymum *Ugolъ*, které fakticky překládá alternativní jméno tohoto přítoku Dněpru *Jereľb*, jež je turkického původu (§ 2.2.1). Později bylo nesrozumitelné turkické jméno reinterpetováno do podoby *Oreľ* (viz Závěr: 2). Kalkem může být i hydronymum *Svitava* (poprvé Kosmas II, 41 k r. 1110) vzhledem k paralelní řece-„dvojčeti“ Svatce (poprvé Kosmas II, 21 k r. 1067), jejíž jméno zjevně pochází z pgerm. **swarta-* ‚černý‘ (Schwarz 1931, 34–35), srov. poznámka z r. 1366 *rivulus Nigra Swratczicze, flumen Swratka* (Archiv země Moravské – viz Sedláček 1920, 111). V opozici k „černé řece“ můžeme očekávat „bílou řeku“, pro niž lze rekonstruovat germánskou složeninu **hwitahwō*. Ji nahradila *Svitava*, tedy ‚světlá‘. Obdobný pár „černé řeky“ a „bílé řeky“ najdeme např. na Islandu ve dvojici řek jménem *Svartá* a *Hvítá*, kde *á* znamená ‚řeka‘ (srov. § 2.2.2) – viz Blažek 2000, 17.

(4) Staré jméno zůstává i v novém jazykovém prostředí, ač je nesrozumitelné (č. *Vltava*; dále *Labe*, *Ohře*, *Jizera*, *Cidlina*, *Úpa*, *Metuje*, *Nisa*, *Otava*, *Morava*, *Dyje*, *Jihlava*, *Svratka*, *Bečva*, *Oskava*, *Ludina*, *Romza*, *Romže*, *Vlára*, *Odra*, *Opava*, *Osoblaha*, *Olza* aj.).

(5) Za určitých podmínek dochází k diskontinuitě říčních jmen. Např. Kosmas pojmenoval dvě středočeské říčky z povodí Labe jmény *Surina* [I, 27; k roku 981] a *Wyzplisa* [III, 15; k roku 1101]. Kosmova *Surina* snad odráží stč. **žurina* nebo **z'urina*. Dnes se nazývá *Výmola*. Je dlouhá 32,5 km, povodí je 123 km², pramení v Mukařově, ústí zleva do Labe u Sedláček. *Wyzplisa* (s rukopisnými variantami A_2^a *Vysplisa*, C_1^b *Wispliza*, C_2 *Wiz(ys)plisa*, A_3 *Wzli(y)psa* aj.) je dnes nazývána *Vrchlice* (30 km dlouhý přítok 40 km dlouhé řeky Klejnárky, levého přítoku Labe), ale toto pojmenování se neobjevuje dříve než r. 1824, kdy je použil sedlecký farář J. F. Devot ve svém spise *Popsání založení řehole cisterciácké*. On sám je střídá s paralelním jménem *Pách*, tj. něm. *Bach* ‚potok‘, které představuje zkrácení jména *Wildbach*, nebo *Zteklý potok*,⁹ tj. ‚Vzteklý potok‘, což odpovídá plnému jménu *Wildbach*, alternativně též *Kutnohorský potok* (viz Bretholz v poznámkovém aparátu k edici *Kosmovy kroniky* z r. 1923, 178).

⁹ <http://denemark.jidol.cz/udoli-vrchlice>

Post scriptum

Do povodí Mže/Berounky patří ještě několik dalších řek, jejichž jména byla nebo by mohla být podezírána z germánského původu:

4. Úslava

Pravý přítok Berounky, ústí v Plzni; délka 96,3 km, povodí 756,7 km².

Schwarz (1931, 30–31) v daném hydronymu viděl germánskou předlohu **Ams(u)la* + **ahwō* ‚kosí řeka‘, srov. něm. *Amsel*, sthn. *amsla*, stang. *ōsle* < zgerm. **amslōn-* (Kluge a Seebold 2011, 41). Jméno řeky *Úslava* však není původní a vzniklo fakticky nedopatřením. Lutterer, Majtán a Šrámek (1982, 319) vysvětlují, že za jménem řeky stojí sazečova záměna *s* za *h* v hydronymu *Úhlava*, která navíc byla zaměněna za sousední tok, jenž nese nyní jméno *Úslava* (mělo se tak stát při tisku knihy J. G. Vogta z r. 1712). *Úslava* se původně jmenovala *Bradava* (1266 *Bradaua flumen*). Lidové pojmenování horního toku *Bradlava* může zachovávat nejstarší stav, který by dovoloval hydronymum odvodit od č. *bradlo* ‚skalní útes‘.

5. Klabava

Pravý přítok Berounky, ústí u Chrástu; délka 51,2 km, povodí 373 km².

Schwarz (1931, 31) soudil, že slovanská etymologie chybí, a tak předpokládal, že hydronymum je germánského původu, s odvoláním na německá hydronyma *Kalbach* (→ *Fliede* → *Fulda* → *Weser*), poprvé 826 *Calbaha* (Greule 2014, 259), a *Kohlbach* (→ *Vils* → *Dunaj*), poprvé 817 *Cholpaha*, 1180 *Chalbaha*, obé z pgerm. **kalba* + **ahwō* ‚telecí řeka‘.

Tok Klabavy však protéká krajinou, která byla na rozdíl od údolí Berounky a Plzeňské pánve osídlena až později, a těžko zde předpokládat sídelní kontinuitu v době směny posledních Germánů prvními Slovany. O tom svědčí i relativně pozdní záznam hydronyma *Klabava* (1563) i sídelního jména *Klabava* (1401) – viz Profous 1949, 224. Pokud nejde o mnohem pozdější adaptaci středohornoněmeckého názvu typu **Kalbaha*, jako výrazně pravděpodobnější se jeví čistě česká etymologie, opírající se buď o sloveso *klabati* ‚osekávat, otesávat; klubat‘, popř. *klábný* ‚malý, skromný‘ (Kott I, 686), eventuálně *klábatí* ‚klábosit‘. Jako nejpravděpodobnější výchozí význam hydronyma by pak mohl být ‚řeka, která‘ se proklubává {lesy}‘. Podrobnější diskusi viz Profous (1949, 224), který se stavěl oprávněně skepticky i k etymologii Brücknera (1933, 180), jenž se snažil spojit Klabavu s polskými hydronymy *Cloba* (1404) a *Clobycza* (1492) a sln. *klabotína* ‚naplavenina‘. Česká Klabava teče převážně brdskými lesy a terén pro rozsáhlejší náplavy zde opravdu není.

6. Střela

Levý přítok Berounky, ústí naproti Liblínu; délka 101,6 km, povodí 921,8 km².

Je lákavé vidět zde adaptaci zgerm. **strǣlō* ‚střela, šíp‘, srov. sthn. a sstsas. *strāla*, stang. *strǣl* (Kluge a Seebold 2011, 889).

Jméno řeky *Střela* je však relativně nové a bývá pokládáno za český ekvivalent německého jména *Schnella* ‚rychlá‘. Horní tok byl v minulosti nazýván *Žlutická řeka* podle města Žlutice, střední a dolní tok *Lososnice* (*flumen Lososnicze*), zkomoleně též *Lesnice* (1571 *Lesnice říčka*). R. 1720 se objevuje též jméno *Schalotka Fl.* podle mlynáře *Žaloudka* (Lutterer, Majtán a Šrámek 1982, 287).

Na území Německa lze najít obdobné hydronymum, jezero *Strehlesee* v Brandenburku, jehož jméno vzniklo na základě plb. **strēla* ‚střela, šíp‘ (Greule 2014, 517). Případné opory v germánské hydronymii nicméně chybějí.

Bude tedy mnohem pravděpodobnější předpokládat zde čistě český (slovanský) původ hydronyma. V neposlední řadě je třeba dodat, že povodí Střely patří dodnes k nejrůdnější osídleným regionům Čech a nejinak tomu bylo i v minulosti.

Zkratky: alb. albánský, alt. altajský, ang. anglický, arm. arménský, brus. běloruský, bulh. bulharský, č. český, dluž. dolnolužický, dn. dolnoněmecký, frís. fríský, galat. galatský, gót. gótský, het. hetitský, hluž. hornolužický, hn. hornoněmecký, ie. indoevropský, kaš. kašubský, kelt. keltský, kirg. kirgizský, lat. latinský, mak. makedonský, něm. německý, niz. nizozemský, pgerm. pragermánský, plb. polabský, pol. polský, psl. praslovanský, run. runový, rus. ruský, ř. řecký, sas. saský, sev. severský, sch. srbochorvatský, slk. slovenský, sln. slovinský, st- staro-, stř- středo-, stsl. staroslověnský, ukr. ukrajinský, věd. vědecký, velš. velšský, zgerm. západogermánský.

LITERATURA

- Adamus Bremensis. 1948. *Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum*. Copenhagen: Rosenkilde & Bagger.
- Amnianus Marcellinus. 1935–1940. *Rerum Gestarum*, with an English translation by J. C. Rolfe. Cambridge, MA: Harvard University Press – London: Heinemann.
- Antonsen, E. H. 1975. *A Concise Grammar of the Older Runic Inscriptions*. Tübingen: Niemeyer.
- AS. 1978. *L'Année épigraphique*, Année 1975 [1978]: 241–262 (Afrique).
- Bede, 1849. *The Venerable Bede's Ecclesiastical History of England, also the Anglo-Saxon Chronicle*, ed. J. A. Giles. 2. vyd. London: Bohn.
- Bichlmeier, H. 2012. Einige ausgewählte Probleme der alteuropäischen Hydronymie aus Sicht der modernen Indogermanistik – ein Plädoyer für eine neue Sicht auf die Dinge. *Acta Linguistica Lithuanica* 66: 11–47.
- Bichlmeier, H. 2014 [2016]. *Ammerbach* und etymologisch Verwandtes. *Österreichische Namenforschung* 42: 22–34.
- Bichlmeier, H. 2018. Eine Präzisierung zur Etymologie der Namen der Ammer und der Amper. *Blätter für oberdeutsche Namenforschung* 55: 9–14.
- Bichlmeier, H., Zimmer, S. 2022. *Die keltischen Flussnamen im deutschsprachigen Raum – Ein keltologisch-indogermanistischer Kommentar zum „Deutschen Gewässernamenbuch“*. Dettelbach: Röhl.
- Blažek, V. 2000. Keltové – Germáni – Slované. Lingvistické svědectví o kontinuitě a diskontinuitě osídlení střední Evropy. In *Čestina – univerzália a specifika II*, ed. Z. Hladká a P. Karlík, 9–30. Brno: Masarykova universita.
- Bretholz, B. 1923. *Die Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag*. Berlin: Weidmann.
- Brückner, A. 1933. Mischnamen. *Slavia* 12 (1–2): 173–187.
- Dauzat, A., Deslandes G., Rostaing, Ch. 1982. *Dictionnaire étymologique des noms de rivières et de montagnes en France*. Paris: Klincksieck.
- Düwel, K. 2008. *Runenkunde*. 4. vyd. Stuttgart: Metzler.

- Düwel, K. Nedoma R., Oehrl, S. 2020. *Die südgermanischen Runeninschriften*. Berlin – Boston: Walter de Gruyter.
- ESJS 10. 2000. *Etymologický slovník jazyka staroslověnského* 10, ed. A. Erhart. Praha: Academia.
- EWAhD. *Etymologisches Wörterbuch des Althochdeutschen*.
- Lloyd, A. L., Springer, O. 1988. *Band I: -a – bezzisto*. 1988. Göttingen – Zürich: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Lloyd, A. L., Lühr, R. et al. 2009. *Band IV: gāba – hylare*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Lühr, R. et al. 2021. *Band VII: quADERna – skazzōn*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- EWAI. Mayrhofer, M. 1986–2001. *Etymologisches Wörterbuch des Altindoarischen, I–III*. Heidelberg: Winter.
- Förstemann, E. 1900. *Altdeutsches Namenbuch, I: Personennamen*. Bonn: Hanstein.
- GPC. *Geiriadur Prifysgol Cymru – A Dictionary of the Welsh Language*. <https://welsh-dictionary.ac.uk/gpc/gpc.html>
- Greule, A., Hackl-Rößler, S. 2014. *Deutsches Gewässernamenbuch. Etymologie der Gewässernamen und der dazugehörigen Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*. Berlin – Boston: Walter de Gruyter.
- Holder, A. 1896, 1904, 1907. *Alt-celtischer Sprachschatz, I–III*. Leipzig: Teubner.
- Klingenschmitt, G. 1982. *Das altarmenische Verbum*. Wiesbaden: Reichert.
- Kluge, F., Seebold, E. 2011. *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. 25. vyd. Berlin – Boston: Walter de Gruyter.
- Kott, F. Š. 1878. *Česko-německý slovník zvláště grammaticko-fraseologický I (A–M)*. Praha: Kolář.
- Krahe, H. 1950. Alteuropäische Flussnamen, E. Männliche Flussnamen mit *nt*-Suffix. *Beiträge zur Namenforschung* 2: 217–237.
- Krahe, H. 1953. Alteuropäische Flussnamen. *Beiträge zur Namenforschung* 4: 37–53.
- Krahe, H. 1954. Alteuropäische Flussnamen. *Beiträge zur Namenforschung* 5: 201–220.
- Krahe, H. 1964. *Unsere ältesten Flussnamen*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- LIV. Kümmel, M., Zehnder, T., Lipp R., Schirme, B. 2001. *Lexikon der indogermanischen Verben*, ed. H. Rix. 2. vyd. Wiesbaden: Reichert.
- Looijenga, J. H. 1997. *Runes around the North Sea and on the Continent AD 150–700; texts & contexts*. Ph.D. Thesis. University of Groningen, Groningen.
- Looijenga, T. 2003. *Texts and Contexts of the Oldest Runic Inscriptions*. Leiden: Brill.
- Lutterer, I., Majtán, M., Šrámek, R. 1982. *Zeměpisná jména Československa*. Praha: Mladá fronta.
- Mees, B. 2020. The Dziedzice inscription and West Germanic rhotacism. *Lingua Posnaniensis* 62: 47–63.
- Much, R. 1914–1915. {Recenze} Schönfeld 1911. *Wörter und Sachen* 6: 214–230.
- MW. Monier Williams, M. 1899 [1993]. *A Sanskrit-English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Pijnenburg, W. J. J. 1996. The etymology of Dutch *windhond*, Frisian *wynhûn*, German *windhund* „greyhound“. *NOWELE: North-Western European Language Evolution* 28–29: 479–483.
- Plinius, C. 1988. *Naturalis Historiae, III–IV*, ed. G. Winkler. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Pokorny, J. 1940. Zur Urgeschichte der Kelten und Illyrer (II). *Zeitschrift für Celtische Philologie* 21: 55–166.
- Pokorny, J. 1959. *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*. Bern – München: Francke.
- Pomponii Melae *De Chorographia Libri Tres*. 1968. Recognovit Carolus Frick. Stuttgart: Teubner.
- Procopii Caesariensis *De Bello Gothico*. 1833. Bonn: Dindorf.
- Procopius of Caesarea. 1962. *History of the Wars: Books VI–VII: The Gothic War*, with an English translation by H. B. Dewing. London: Heinemann – Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Profous, A. 1949. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny, díl II (ch–l)*. Praha: Česká akademie věd a umění.
- (Claudii) Ptolemaei *Geographia*. 1966. Ed. C. F. A. Nobbe. Hildesheim: Olms.
- Radloff, W. 1893–1911. *Versuch eines Wörterbuchs der Türkdiakete, I–IV*. Sankt Petersburg: Kaiserliche Akademie der Wissenschaften.
- Ravennatis anonymi cosmographia et Gvidonis geographica*. 1860. Ed. M. Pinder a G. Parthey. Berlin: Nicolai.
- Sedláček, A. 1920. *Snůška starých jmen, jak nazývaly se v Čechách řeky, potoky, hory a lesy*. Praha: Česká akademie věd.
- SHU. 1979. *Slovník hidronimiv Ukrajinu*, ed. A. P. Nepokupnyj et al. Kyjiv: Naukova dumka.

- Schönfeld, M. 1911. *Wörterbuch der altgermanischen Personen- und Völkernamen*. Heidelberg: Winter.
- Schumacher, S. 2004. *Die Keltischen Primärverben. Ein vergleichendes, etymologisches und morphologisches Lexikon*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck.
- Schwarz, E. 1931. *Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle*. München – Berlin: Oldenbourg.
- Strabo. 1877. *Geographica*, ed. A. Meineke. Leipzig: Teubner.
- Šimek, E. 1930. *Velká Germanie Klaudia Ptolemaia*. Praha: Nákladem Filosofické fakulty University Karlovy v komisi Fr. Řivnáče.
- Tacitus (C.) 1906. *Annales ab excessu divi Augusti*, ed. Ch. D. Fisher. Oxford: Clarendon Press.
- Thöny, L. 2013. *Flexionsklassenübertritte: zum morphologischen Wandel in der altgermanischen Substantivflexion*. Zurich: Zurich Open Repository and Archive, University of Zurich.
- Toporova, T. V. 1996. *Kultura v zerkale jazyka: drevnegermanskije dvuxčlennye imena sobstvennyje*. Moskva: Jazyki russoj kul'tury.
- Udolph, J. 1979. *Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen. Ein Beitrag zur Frage nach der Urheimat der Slaven*. Heidelberg: Winter.
- Vasmer, M. 1950–1958. *Russisches etymologisches Wörterbuch, I–III*. Heidelberg: Winter.
- Wagner, N. 1985. Arintheus, die *n*-Deklination und der Rhotazismus. *Beiträge zur Namenforschung* N. S. 20: 245–256.
- Waldhauser, J., Košnar, L. 1997. *Archeologie Germánů v Pojizeří a Českém ráji*. Praha – Mladá Boleslav: Libri.
- Watkins, C. 1959. The Etymology of Old Irish *ind-aim*. *Language* 35 (1): 18–20.

prof. RNDr. Václav Blažek, CSc.

Ústav jazykovědy a baltistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

blazek@phil.muni.cz